

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2005. május 21.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő tollal javítsa az alábbiak szerint:

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot**.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra.

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válasz elemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válasz elemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válasz elemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrész pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszlelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszlelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszlelemért 1-1 pont adható,
- ha 1 pont adható, és két válaszlelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszlelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (pl. az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis) az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

Kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott, a korszakok, feladat-típus stb. vonatkozásban, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontvesztéséig éri.
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választási szabályok alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, mely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálna-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a problémára nézve?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: a forrásokat használja-e, és lényeges megállapításokat, következtetéseket tud-e tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette, és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak

Elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette, és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette, és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak

b) A műveletek és tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata, stb.) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni:

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, ha csak egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés, és csak néhány (nem is a legjellemzőbb) adatot tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolati egység befejezhető és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Olvassa el legalább kétszer a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!

8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem kell kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori Róma (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont)

Állítások	Sorszám
a) A nagy kiterjedésű birodalom nem kormányozható a hagyományos módon, a köztársasági intézményekkel.	4
b) A köztársasági hivatalok névleg továbbra is léteznek, de politikai súlyuk csökken.	1
c) A császár a senatus első embere (princeps senatus), a testület politikai szerepe formálissá válik.	3
d) A hatalom alapja a hadsereg, melynek legfőbb parancsnoka maga a császár.	2

2. Szerzetesrendek (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

- a) szegénységi, Ferencesek
- b) Pannonhalma, Bencések
- c) ellenreformáció *vagy* katolikus megújulás, Jezsuiták

3. Zsigmond (összesen 5 pont)

a) bányavárosok (0,5 pont)

szász városok (0,5 pont)

- b) 1. egységes mértékegység bevezetés (1 pont)
- 2. a helyi városi kereskedők védelme *vagy* korlátozza az idegen kereskedőket (1 pont)
- 12. ezeknek a városoknak joga volt a királyhoz (tárnokmesterhez) fellebbezni (1 pont)
- c) mert a fellebbezés a városok (szabadkirályi, bányaváros) kiváltsága volt *vagy* mert a feudális társadalomnak jogokkal nem rendelkező rétege volt (1 pont)

4. Spanyol örökösödési háború (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont)

- a) Spanyol örökösödési háború, 1701–1714
- b) Rákóczi szabadságharc
- c) Pl. spanyol trón megtartása (megszerzése) *vagy* a Habsburgok európai szerepének védelme (Más jó válasz is elfogadható!)

5. A három részre szakadt Magyarország (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont)

Pont csak akkor adható, ha a tanuló **dönt** az állítás helyességéről (illetve helytelenségéről), s választ megfelelően **indokolja!**

- a) Hamis. Pl.: Fejlődtek, mert növekvő határterületükön külterjes állattenyésztést folytattak, s ebből jelentős bevételük származott. *vagy* Az állatokat nyugaton értékesítették, s ebből jelentős bevételük származott.

- b) Hamis. Pl.: A földrajzi felfedezéseket követően növekedtek az élelmiszerárak. *Vagy* A földesúri majorságok területét növelték, mivel az agrárárak növekedtek.
- c) Igaz. Pl.: A növekvő agrárárak miatt a mezőgazdasági termelés vált jövedelmezővé *Vagy* Az európai munkamegosztás során a mezőgazdasági cikkek iránti kereslet igénye hátráltatta a hazai iparfejlődést.

6. A nagy francia forradalom (összesen 3 pont)

- a) Jakobinusok (0,5 pont)
- b) Pl. terror, zsarnokság, erőszak (Más jó megoldás is elfogadható!) (Elemenként 0,5 pont)
- c) 1795 (1 pont)
- d) Pl. szabadság, népfelség (Más jó megoldás is elfogadható!) (Elemenként 0,5 pont)

7. Reformkor (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

- a) igen
- b) nem
- c) nem
- d) igen
- e) nem
- f) nem

8. Szövetségi rendszerek (Összesen 4 pont)

- a)
- Berlin – Bécs – Szentpétervár (0,5 pont)
 - Berlin – Bécs – Róma (0,5 pont)
 - Párizs – London – Szentpétervár (0,5 pont)

- b) Németország (0,5 pont)
- c) Bismarck (0,5 pont)
- d) pl. megpróbálta Franciaországot elszigetelni *vagy* ki akarta küszöbölni azt, hogy Németország kétfrontos háborúra kényszerüljön (Más jó válasz is elfogadható!) (1 pont)
- e) pl. afrikai országok (Más jó válasz is elfogadható!) (0,5 pont)

9. Őszirózsás forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont)

- a) szocialista vagy szociáldemokrata
- b) pl. általános választójog *vagy* a politikai életben is az anyanyelv használatának joga
- c) pl. nők, parasztok, nemzetiségek *vagy* munkásság

10. Kádár-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont)

- a) a tartós fogyasztási cikkek számának növekedése (a táblázat elemei is elfogadhatóak pl.: hűtőgép)
- b) pl. a szabadság hiánya, az egészség megromlása, a férfiaknál a születéskor várható élettartam csökkenése
- c) pl. önkiszákmányolás (túlmunka), *vagy* a háztartási gépek, a személygépkocsik számának növekedése
- d) Nem – mert bár némileg csökkent 1970 és 1980 között –, a lemaradásunk a fejlettebb országokhoz képest összességében mégis nőtt.

11. Európai Unió (Összesen 4 pont)

- a) politikai, katonai (Elemenként 0,5 pont)
- b) Japán (0,5 pont)
- c) pl. a II. világháború vesztesei gyorsabb ütemben fejlődtek, mint az USA *vagy* az EGK esetében folyamatos bővítés (az ún. belső piac növekedése) (0,5 pont)
- d) pl. az USA egyre riadtabban szemléli, hogy szövetségesei mindjobban megerősödnek, és gazdasági téren versenytársává válnak (1 pont)
- e) Európa vagy Európai Unió (1 pont)

12. Mai magyar társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont)

- a) Igaz
- b) Hamis
- c) Hamis
- d) Igaz

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A népvándorlás (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a népvándorlás legfontosabb mozzanatait mutatja be, és a válasz tartalmazza, hogy miért a Nyugatrómai Birodalom esett áldozatául a népvándorlás hullámainak. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. a gazdasági bomlás nyugaton volt erősebb, ezért kisebb ellenállást tudott kifejteni).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl. rögzíti, hogy a népvándorlás és a birodalom hanyatlása a IV–V. században történt; megemlíti a Nyugat-római Birodalom bukásának dátumát (476), és meghatározza a Nyugat- és a Keletrómai Birodalom területét.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (birodalom, hanyatlás, bukás stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (népvándorlás, barbár, limes, provincia, germánok, hunok, gótok stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. megnevezi a népvándorlás során létrejövő új államalakulatokat, s megállapítja, hogy ezek a birodalom nyugati területén jöttek létre, s jórészt rövid ideig álltak fenn. T Pl. rögzíti a barbár népek harcmódorának főbb jellemzőit (pl. a hunoknak a rómaiak számára ismeretlen és veszélyes taktikáját), és megállapítja, hogy a kezdetben sikeres betelepítés a későbbiekben tovább gyengítette Róma katonai/védelmi erejét.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a Nyugatrómai Birodalom meggyengülésének okait, utal a népvándorlás folyamatára és következményeire. T Pl. megemlíti a két birodalomrész eltérő gazdasági fejlődését, megállapítja, hogy ez a birodalom kettéválásához vezetett, s a nyugati császári hatalom meggyengülését eredményezte. T Pl. rögzíti, hogy egyre nagyobb számban érkeznek barbárok a birodalomba, s ez a hadsereg barbarizálódását felgyorsítja, ami tovább gyengíti a birodalom védelmi képességeit. T Pl. megállapítja, hogy a Római Birodalom válságjelenségei (gazdasági hanyatlás, városok visszaszorulása stb.) elsősorban a nyugati területeken jelentkeztek, így a hunok és a germán népek elsősorban a birodalom nyugati felét támadták, illetve ott telepítették le őket.	0–8

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Athén és Spárta (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Athén és Spárta politikai intézményrendszerét mutatja be. A válasz lényegre törően mutatja be és hasonlítja össze az államszervezet egyes intézményeit és működésüket. Az elemzés feltárja a politikai intézményrendszer és a társadalmi szerkezet közötti összefüggéseket (helóták elnyomása és arisztokratikus jellegű állam kapcsolata). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl. megállapítja, hogy a két polisz társadalmi, politikai rendjének kialakulása a Kr. e. VIII–VI. századra tehető; az athéni demokrácia fénykora a Kr. e. V. századra esik. Spárta a Peloponnészoszi-, Athén az Attikai-félsziget legjelentősebb városállama.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (állam, társadalom, demokrácia, hatalom, polgárok stb.). T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (polisz démosz, arisztokrácia, népgyűlés, öregek tanácsa, türannisz, arkhón, sztatégosz, Areioszpagosz stb.).	0–6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. megállapítja, hogy Athénban a teljes jogú polgárok tagjai a népgyűlésnek, mely dönt minden lényeges politikai kérdésben, vagyis Athénban a hatalom letéteményese a népgyűlés. T Pl. felismeri, hogy a sztratégoszi tisztséget választás, a többi hivatalt sorsolás útján töltötték be, és megállapítja, hogy a sorsolás lehetővé tette minden szabad polgár részvételét a végrehajtó és a bírói hatalom működtetésében, ami a demokrácia kiszélesítését eredményezte.	0–10

	<p>T Pl. rögzíti, hogy Spártában fontos szerep jutott a felügyelőknek, a vének tanácsának, illetve a két királynak, és megállapítja, hogy kisebb jelentőségű a népgyűlés (apella) szerepe.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Spártában a vének tanácsának jelentős egyensúlyozó szerepe volt, így nem alakult ki se szélesebb demokrácia, se zsarnokság.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a két társadalom és államberendezkedés jellemzőit, és feltárja a hasonlóságokat, különbségeket.</p> <p>T Pl. megállapítja, hogy Athénban démosz jelentős gazdasági és katonai szerepre tett szert, ami lehetővé tette számára a politikai hatalom megszerzését.</p> <p>T Pl. rögzíti Athén társadalmi szerkezetének jellemzőit, s felismeri, hogy az athéni intézményrendszer a demokratikus működést szolgálta; minden polgár egyenjogú, azonban a politikai jogok csak a teljes jogú polgárookra vonatkoztak, a rabszolgákra, nőkre és a metoikoszokra nem.</p> <p>T Pl. megállapítja, hogy Spártában a teljes jogú spártaiak jelentős számbeli kisebbségben vannak a politikai jogokkal nem bíró perioikoszokkal és helótákkal szemben, ezért itt katonai jellegű állam alakult ki <i>vagy</i> rögzíti, hogy Spártában a helóták és a perioikoszok nagy többségben vannak, így velük szemben a spártai alkotmány és a politikai intézményrendszer a teljes jogúak közötti egyenlőséget volt hivatva fenntartani.</p> <p>T Pl. rögzíti a két polisz társadalmi és állami felépítésének főbb jellemzőit, s megállapítja, hogy a különbözőségek ellenére alapvetően hasonló a felépítésük (szabad polgárok szerepe, a polgárok által ellenőrzött állam stb.).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. A nők helyzete a XX. században (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó válasza alapvetően a női emancipáció jellemzőit és menetét mutatja be, s a válasz tartalmazza a női nem szerepváltozásainak okait. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. az ipari forradalom kibontakozása új munkalehetőségeket teremt, ami elősegíti a nők munkába állását).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl. rögzíti, hogy a női emancipáció a XIX. század végétől a XX. század második-harmadik évtizedéig tartó folyamat, mely alapvetően Európára és Észak-Amerikára jellemző.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (szabadidő, születésszabályozás, jogi személy, választójog, stb.), valamint a témához kapcsolódó konkrét történelmi fogalmakat (pl. szüfrazsettek, emancipáció, feminizmus stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. bemutatja konkrét példákkal a hagyományos női szerepeket (férjhez menés, gyermekszülés, -nevelés, háztartás irányítása), és megállapítja, hogy a nők munkába állása a hagyományos családmódellet átalakítja. T Pl. rögzíti a nőmozgalom követeléseit (tanulási lehetőséget, munkavállalási lehetőséget, politikai joggyakorlás stb.), s megállapítja, hogy a nőmozgalmak gazdasági és politikai egyenlőség elérésére törekedtek.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a női emancipáció létrejöttének történelmi körülményeit és okait, bemutatja annak főbb jellemzőit. T Pl. megállapítja, hogy a társadalmi-gazdasági-tudományos folyamatok révén megváltozott az életmód, átalakultak a hagyományos férfi–női szerepek, és levonja azt a következtetést, hogy a női szerep megváltozásának sokrétű okai vannak, melyek egymással szoros összefüggésben vannak. T Pl. rögzíti az urbanizáció, a szabadidő növekedésének, a születésszabályozás terjedésének és a nők által betölthető állások számának növekedését, s megállapítja, hogy mindezek elősegítették a női egyenjogúság elismerését. T Pl. megállapítja, hogy a világháborúban a nők is szerepet vállaltak a haditermelésben, s ez elősegítette a világháború után jogi egyenlőségük elismerését, vagy megállapítja, hogy a jogi egyenlőség megszerzése hosszú folyamat eredménye.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. A Szovjetunió terjeszkedése 1945 után (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Szovjetunió 1945 utáni terjeszkedését és befolyási övezetének kialakítását dolgozza fel.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a Szovjetunió terjeszkedésének okait, körülményeit és jellemzőit.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogy a Szovjetunió befolyási övezeteinek kiterjesztésében mennyire játszik szerepet a hagyományos orosz külpolitika, illetve a bolsevizmus ideológiája (világforradalom és nagyhatalmi politika).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja és értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl. meghatározza, hogy a szovjet övezet kialakulásának időszaka 1945–1949, mely egybeesik a hidegháború kezdetével is, a szovjet térhódítás (bekebelezés) Kelet-Közép Európát érinti.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (hódítás, érdekszféra, birodalom, nagyhatalom, stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (bolsevizálás, osztályharc, proletárdiktatúra, vasfüggöny, hidegháború stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. felismeri, hogy a Szovjetunió a háborús győzelem lényeges területi növekedést jelentett, hiszen megszerezte Észtországot, Lettországot, Litvániát, Kelet-Lengyelországot, Galíciát, Besszarábiát és Kelet-Poroszország egy részét.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a Szovjetunió érdekszféráit kitolta messze a határain túl, és megállapítja, hogy ez gyakorlatilag együtt járt a kommunista rendszer exportjával.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a szovjet terjeszkedés egyben a hidegháború egyik előidézője is, és megállapítja, hogy a szovjet előretörés következtében „kettévált” Európa.</p> <p>T Pl. rögzíti a bolsevizálás menetrendjének jellemzőit, és megállapítja, hogy a kommunista hatalomátvétel hasonló módon ment végbe a szovjetek által megszállt térségben.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a szovjet terjeszkedés módszereit és eszközeit, és bemutatja, hogy mindez miként függ össze a bolsevizmus ideológiájával, valamint a proletárdiktatúra gyakorlatával.</p>	0–12

	<p>T Pl. rögzíti, hogy a háború alatt és után megtartott konferenciákon (Jalta, Potsdam) megszületett egyezmények szabad kezet adtak a Szovjetunióknak, s így lehetővé tették Európa felosztását.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a Szovjetunió hatalmas katonai fölényrel került ki a világháborúból, a szövetséges hatalmak szárazföldi ereje jelentősen gyengébb volt, ami lehetővé tette a szovjet befolyási övezet szinte akadály nélküli létrehozását.</p> <p>T Pl. rámutat arra, hogy a „nyugat” felismerte a sztálinizmus veszélyét, de a Szovjetunió nyomasztó ereje miatt csak a szovjet érdekszférán túl eső területeken tudta feltartóztatni a kommunista előretörést.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a negyvenes évek végétől állandósult a szembenállás, ami a hidegháború kialakulásához, és számos helyi konfliktushoz vezetett (Berlin, Korea stb.).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Az Árpád-kori gazdasági élet (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az Árpád-kori gazdasági viszonyokat mutatja be, és válasza tartalmazza, hogy a tárgyalt korszak végére tért hódítottak a feudális gazdasági viszonyok.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. a gazdasági fejlődéssel párhuzamosan tért nyert a földművelés, s megjelentek a városok).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl. rögzíti, vagy kikövetkeztethető a válaszból, hogy az idézett gazdasági változások a XI–XIII. században bontakoztak ki, ami egybeesett a Kárpát-medence benépesítésével.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat (állattenyésztés, földművelés, árutermelés, stb.), valamint a témához kapcsolódó konkrét történelmi fogalmakat (pl. vármegye, önellátó gazdálkodás, pénzgazdálkodás, regále, kereskedelem, vásártartás joga, árumegállító jog, vám stb.).</p>	0–4

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. megállapítja, hogy Szent István idején létrejött vármeigyék szerepet játszanak az új birtok- és gazdasági viszonyok kialakításában, <i>vagy</i> Szent László törvényei fejlett kereskedelmi viszonyokról tanúskodnak (eladó, vevő, tanú, szerződés-kötés stb.).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a XII. századra a legnagyobb királyi jövedelem a pénzváltásból származott, de jelentősek voltak a vámokból, révekből, vásárokból származó bevételek is, ami jelentős árutermelésről és pénzgazdálkodásról tanúskodik.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja az Árpád-kori gazdasági változásokat és azok társadalmi vonatkozásait.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a XII. század végére a királyi jövedelmek jelentős része már a regálékból származott, s megállapítja, hogy ez az árutermelés és a pénzgazdálkodás fejlődésére utal.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Szent László korában számos vásárt tartottak, ezeket szabályozták, ami arra utal, hogy a kereskedelem fő szinterei a vásárok (városok) voltak.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a XIII. századra a zsidók és az izmaeliták már jelentős gazdasági szerepet játszanak, s megállapítja, hogy Magyarországon tért nyert a pénzgazdálkodás és fejlődött a kereskedelem.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. A magyar haderő átalakulása (X–XV. század) (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a X–XV. századi magyar hadszervezet változásait dolgozza fel.</p> <p>A vizsgázó lényegre törően mutatja be a különböző korszakok hadszerzetének jellegzetes vonásait.</p> <p>A vizsgázó elemzésében feltárja a hadszervezet és a királyi hatalom jellegének változása közötti összefüggéseket, és utal arra, hogy a hadszervezet változásait miként befolyásolták a gazdasági feltételek és a nemzetközi hatások.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja és értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl. megállapítja, hogy a magyar haderő változásának feladatban kért időszaka a X–XV. század, mely a Magyar Királyság kialakulásának és virágkorának korszaka, és utal a védelmi és hódító harcok térbeli vonatkozásaira (hadjáratok, csaták, csatahelyszínek).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (állam, társadalom, hadsereg, védelem, hódítás stb.).</p> <p>T Szakszerűen és korhűen használta a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (várkatonaság, nemesi felkelés, bandérium, telekkatonaság, állandó hadsereg stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a kalandozások időszakában őseink döntően nomád állattenyésztéssel foglalkoztak, laza törzsszövetségben éltek, és megállapítja, hogy ennek a korszaknak hadszervezetét a könnyűlovos harcmódor jellemezte.</p> <p>T Pl. bemutatja, hogy a magyar hadszervezet a keresztény mintájú államszervezet létrejöttével és a vármegyerendszer megteremtését követően jelentősen átalakult, és megállapítja, hogy a várkatonaság Szt. István reformjainak eredménye.</p> <p>T Pl. felismeri, hogy a nemesi felkelés II. András uralkodásához kapcsolódik, és megállapítja, hogy ez a rendi fejlődés kibontakozásához kapcsolódik.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a XV. században Mátyás időszakára kialakul a tűzfegyverekkel ellátott zsoldos hadsereg, mely jelentős katonai erőt jelentett, és megállapítja, hogy a hadsereg eltartása súlyos anyagi terhet jelentett, de erős királyi hatalmat hozott létre.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja, hogy a tárgyalt időszakban a külső és belső körülmények változásával miként alakult át a magyar hadszervezet.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az új alapokra épülő királyi hatalom megteremtése, illetve nyugati európai katonai kudarcok miatt szakít Szt. István a nomád hadszervezettel, és megállapítja, hogy a várkatonaság rendszere részben feleslegessé teszi a szabadok hadba vonulását.</p> <p>T Pl. felismeri, hogy az átalakuló magyar haderő nem volt képes a tatárjárás leküzdésére, és megállapítja, hogy IV. Béla intézkedései nyomán az ország védelmi képességeit királyi adományokkal és ezek révén a nemesek nagyobb áldozatvállalásával (várépítések) lehetett növelni.</p>	0–12

	<p>T Pl. rögzíti, hogy az Anjou uralkodók idején létrejött bandériális hadszervezet a török veszély nyomán nem volt elég hatékony az ország védelmében, és megállapítja, hogy Zsigmond a telekkatonaság létrehozásával új alapokra kívánta helyezni az addig kizárólag a nemesek személyes részvételére épülő hadsereget.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Mátyás saját királyi hatalmának biztosítására hozza létre zsoldos hadseregét és megállapítja, hogy e hadsereg fenntartása súlyos anyagi terhet jelentett az ország számára, így csak ideiglenesen sikerült megteremteni az állandó zsoldos hadsereget.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. Mária Terézia és a rendek (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyar rendek és a Habsburg udvar viszonyát mutatja be, és a válasz tartalmazza, hogy milyen összefüggés van az európai politikai viszonyok alakulása és Mária Terézia magyar rendekkel kapcsolatos intézkedései között.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. a szorongatott helyzetben lévő uralkodó garanciát ad a nemesi adómentesség fenntartására).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl. utal rá, hogy a Pragmatica Sanctiót a magyar nemesség az 1722-23-as országgyűlésen fogadta el, megemlíti, hogy Mária Terézia 1740-80 között uralkodott, az osztrák örökösödési háború 1740-48-ig, a hétéves háború 1756-1763-ig tartott.</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat (nemesi felkelés, rendi állam, rendi kiváltságok stb.), valamint a témához kapcsolódó konkrét történelmi fogalmakat (pl. sarkalatos jogok, rendi alkotmány, adómentesség, magyar rendek, osztrák örökösödési háború stb.).</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. felismeri, hogy a XVIII. század első felében a magyar nemesség és a Habsburg udvar viszonyára a kompromisszum volt jellemző, és megállapítja, hogy Magyarország a birodalom többi részéhez képest kedvező jogállású volt.</p> <p>T Pl. észreveszi, hogy a hadügy, külügy és a pénzügy uralkodói hatáskörben maradt, és ez alapján megállapítja, hogy a rendi intézmények működése ellenére is a királyi hatalom túlsúlya érvényesült.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja, hogy az udvar és magyar rendek mindkét fél számára kedvező kompromisszumának okait és jellemzőit.</p> <p>T Pl. rámutat, hogy a kompromisszum alapján létrejött Pragmatica Sanctio adta meg a jogi alapját a két fél együttműködésének, és megállapítja, hogy ez továbbra is biztosította a magyar rendek kiváltságait, annak ellenére is, hogy akadályozta az udvar államigazgatási reformjainak érvényesítését.</p> <p>T Pl. bemutatja, hogy a magyar rendek a birodalmat katonailag válságos helyzetében támogatták, és megállapítja, hogy Mária Terézia egyénisége és uralkodói magatartása hozzájárult a Habsburg–magyar viszony javításához.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a Habsburg Birodalom a XVIII. század dinasztikus háborúiban a Közép-Európában elfoglalt nagyhatalmi státuszának megtartásáért küzd, és megállapítja, hogy e harcokban szüksége volt a magyar nemesség katonai és politikai támogatására, így továbbra is biztosította rendi kiváltságaikat.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. A nemesség életformája a reformkorban (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyar nemesi társadalom rétegződését, az egyes rétegek sajátos életvitelét és politikai szerepüket mutatja be a XIX. század első felében.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a nemesi társadalom különböző rétegeinek jellemzőit, az egyes rétegek életmódját.</p> <p>Az elemzés feltárja, a nemesi társadalom tagozódása, az egyes rétegek sajátos életvitelének és életszemlélete közötti összefüggéseket.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja és értelmezi a forrásokat, lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl. rögzíti, vagy utal rá, hogy a tárgyalt korszak a magyarországi reformkor, és megadja ennek konkrét időhatárait (1825/30–1848).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (társadalom, rétegződés, kiváltság, országgyűlés stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat (mágnás, birtokos nemes, kúria, kastély, arisztokrácia, nemes, reformkor, vármegye stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. használja a nemesi társadalom alapvető rétegeinek megnevezését (arisztokrácia, birtokos nemes, kisnemes), és megállapítja, hogy a nemesi társadalom nem egységes, a megnevezések lényeges társadalmi és életmódbeli különbséget jelenítenek meg.</p> <p>T Pl. azonosítja az egyes nemesi rétegek életvitelének jellemzőit (hivatalviselés, társasági kapcsolatok, anyagi helyzet stb.), és megállapítja, hogy a nemesi társadalomban a különbségek alapvetően a vagyoni helyzet és a politikai szerep szempontjából határozhatóak meg.</p> <p>T Pl. bemutatja a nemesi társadalom egy szabadon választott rétegének (pl. az arisztokrácia) sajátos politikai, gazdasági szerepét, és feltárja, hogy ez miként tükröződik életvitelében, életmódjában.</p> <p>T Pl. bemutatja a nemesi társadalom egy másik rétegét (pl. a kisnemesség), és feltárja, hogy sajátos politikai, gazdasági szerepe miként tükröződik életvitelében, életmódjában.</p>	0–10

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a nemesi társadalom rétegződésével, életmódjával összefüggő jellemzőket, és utal az életszemléletet meghatározó tényezőkre.</p> <p>T Pl. bemutatja az arisztokrácia politikában (központi hivatalok, országgyűlés felsőtábla) betöltött szerepét, <i>vagy</i> elemzi a birtokos nemességnek a politikai életben (országgyűlés alsótábla, megyék) betöltött szerepét, <i>vagy</i> bemutatja a nemesi réteg egy-egy meghatározó jelentőségű képviselőjét, és értelmezi annak politikai nézeteit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a nemesi társadalomban a rangnak, a származásnak van döntő szerepe a társadalmi kapcsolatokban, és megállapítja, hogy a nemesi társadalom egy zárt világ, egyes csoportjai elkülönülnek egymástól és a többi társadalmi csoporttól is.</p> <p>T Pl. utal arra, hogy a nemesi társadalmon belül milyen volt az arisztokrácia, a birtokos nemesség és a kisnemesség létszámaránya, gazdasági, politikai befolyása, és megállapítja, hogy a legkisebb létszámú arisztokrácia határozta meg az udvar és a nemesség politikai viszonyát <i>vagy</i> megállapítja, hogy a középbirtokos nemesség politikai befolyása az országgyűlési nyilvánosság kiterjesztésével a korszak során folyamatosan nőtt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a rendi, nemesi kiváltságok 1848-ig fennmaradtak, és megállapítja, hogy a magyar nemesség létszáma nagyobb volt, mint az európai átlag, és kiváltságaik is hosszabb ideig maradtak fenn.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0–8</p>
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>48</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>16</p>

21. A klebelsbergi kultúrpolitika (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a trianoni béke következményeként értelmezi a klebelsbergi kultúrpolitika elveit, és gyakorlati megvalósulását. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: az ország erőforrásainak elvesztése, és a kultúrfölény gondolatának megfogalmazása).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl. rögzíti, vagy utal arra, hogy a Horthy-korszak Magyarországon 1920–1944-ig tartott, és tartalmazza a trianoni békediktátumban megfogalmazott legfontosabb területi változásokat.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (pl.: békediktátum, iskolareform, kultúrpolitika, reform, eszmeáramlat, stb.), valamint a témához kapcsolódó konkrét történelmi fogalmakat (pl.: revízió, kultúrfölény, valláserkölc, Szent István-i állameszme, keresztény-nemzeti Magyarország).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. bemutatja a kultúrfölény koncepció megszületésének történelmi körülményeit, és megmagyarázza társadalmi elfogadottságának okait, hátterét. T Pl. értelmezi a népiskolai törvény megszületésének társadalmi mozgatórugóit (pl. a paraszti rétegek kulturális fölémelése), és megállapítja, hogy a polgári iskolák létrehozásának egyik indoka a valláserkölcsi és nemzeti <i>vagy</i> keresztény-nemzeti szellemű nevelés megvalósítása volt.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a világháborús vereség, a forradalmak, a trianoni békediktátum és a klebelsbergi kultúrpolitika céljainak és módszereinek összefüggéseit. T Pl. rögzíti, hogy a trianoni békediktátum következtében Magyarországnak nem volt lehetősége a hadsereg fejlesztésére, így a békés revízió programját hirdette, melyben kiemelt szerepet kapott a kultúra és a művelődés fejlesztése. T Pl. rögzíti, hogy a politikai elit és a társadalom többsége is támogatta Klebelsberg kultúrpolitikáját, mert a „honvédelem”, a megvalósítani kívánt revízió egyik sajátos eszköze-nek tekintették. T Pl. rögzíti, hogy számos oktatási beruházás indult, új felsőoktatási intézmények jöttek létre, új lendületet kapott a népiskolai oktatás fejlesztése (tantermek, taneszközök, tanítóképzés) és megállapítja, hogy a klebelsbergi kultúrpolitika eredményei segítették Trianon súlyos lelki és szellemi veszteségeinek csökkentését, <i>vagy</i> hozzájárultak Magyarország modernizációjához.	0–8

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. A Kádár-korszak gazdasága (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Kádár-korszak gazdaságpolitikáját dolgozza fel, illetve elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a korszak gazdaságpolitikai jellemzőit, eszközeit, eredményeit és következményeit. Az elemzés feltárja a korszak politikai rendszere és gazdaságpolitikája közötti összefüggéseket (pl. a hiányzó társadalmi legitimitáció és az életszínvonal emelés kapcsolata), és elemzésében lényeges következtetésekre jut (pl. az életszínvonal emelésének költségeit a 70-es évektől csak külföldi kölcsönökből tudták fedezni). A vizsgázó válaszában felhasználja és értelmezi a forrásokat, és azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl. rögzíti vagy a válaszból kikövetkeztethető, hogy a Kádár-korszak 1956–1988 közötti időszak, és Magyarország ekkor a szovjet blokk része volt.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (tulajdonviszony, életszínvonal, piac, kereslet, foglalkoztatottság, eladósodás stb.). T Szakszerűen használja konkrét történelmi fogalmakat (kollektivizálás, tervutasításos rendszer, új gazdasági mechanizmus, második gazdaság, háztáji stb.).	0–6
Források használata	M. A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: bemutatja, hogy a '60-as évek elején befejeződött a mezőgazdaság kollektivizálása, és megállapítja, hogy ez mind a tulajdonviszonyokat, mind a birtokszerkezetet jelentősen átalakította. T Pl. rögzíti a háztáji- és kisegítő gazdaságok engedélyezését lakosság áruellátásának javítása tette szükségessé, és megállapítja, hogy ez az intézkedés alapvetően nem gazdasági, hanem politikai indíttatású, hiszen a párt programjában megfogalmazott életszínvonal-emelést szolgálja.	0–10

	<p>T Pl. bemutatja, hogy a nemzeti jövedelem a 60-as évektől kezdődően előbb nőtt, majd csökkent, és megállapítja, hogy a csökkenés összefügg a nyersanyagok világpiaci árváltozásaival, mely kedvezőtlenül érintette hazánkat.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy 1970-es évektől kezdett gyors ütemben eladósodni Magyarország (12 év alatt több mint hatszorosára nőtt a nettó adósságállomány), és megállapítja, hogy e folyamat a cserearány-romlás következtében indult el, és rossz gazdaságpolitikai döntések nyomán adósságcsapdába sodorta hazánkat.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a Kádár-korszak gazdaságpolitikájának jellemzőit, és feltárja, hogy a folyamatos életszínvonal-emelés politikája milyen következményekkel járt.</p> <p>T Pl. bemutatja, hogy az életszínvonal emelését mindennél fontosabbnak tartó politikai szándékok nyomán indult el a hatvanas évek végén az új gazdasági reform, és megállapítja, hogy az új gazdasági mechanizmus bevezetése kapcsán csökkent a központi tervezés szerepe, és nőtt a vállalati önállóság.</p> <p>T Pl. felismeri, hogy az új gazdasági mechanizmus csak részleges piaci viszonyokat hozott létre, a központi gazdaságirányítás alig változott, ezért az olajárrobbanás magyarországi hatásai nem csak gazdasági problémaként, hanem politikai kérdésként jelentek meg, így kezelésük eleve rossz irányba vitte a gazdaságot.</p> <p>T Pl. rámutat arra, hogy a '80-as évek elejére gazdasági és társadalmi válságjelenségek mutatkoztak; az alábbi okok közül említ legalább kettőt (a szocialista tulajdonviszonyok, a hitelfelvétel, pazarló gazdálkodás, energiaigényes ágazatok stb.), és megállapítja, hogy az országot irányító politikai erő képtelen volt a válságot hatékonyan kezelni.</p> <p>T Pl. megemlíti, hogy az 1980-as évek végére Magyarország lakosságának egyre nagyobb része látta úgy, hogy folyamatosan romlanak az életviszonyok, és megállapítja, hogy a rendszerváltozás gazdasági vonatkozásban alapvetően a nyugat-európai életszínvonal hazai megvalósítását tűzte ki céljául, és ez kapott tömegtámogatást.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–4
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

